

ПІДХОДИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ У РЕГІОНАЛЬНІЙ ПРАКТИЦІ

Шепелєв О.В.

*Науковий керівник: Мордовцев О.С., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Політика фінансової децентралізації базується на реалізації принципу вертикальної справедливості. При тому що це при знається практично всіма, цей принцип є досить суперечливим і невизначеним. Сутність його полягає в тому, що суб'єкти з високими прибутками повинні платити більше податків, а з меншою — менше. Реалізація принципу вертикальної справедливості також з усією очевидністю вимагає вибору критерію, за допомогою якого можна порівнювати прибутки суб'єктів господарювання. І в якості такого критерію традиційно розглядається величина сукупного доходу, що формується на даній території.

Надання фінансової підтримки депресивним регіонам для забезпечення мінімальних соціальних послуг та попередження неефективного розподілу фінансових ресурсів – це лише один аспект проблеми справедливості. Досвід багатьох країн доводить, що штучне переміщення бюджетних ресурсів між регіонами має низьку ефективність до тих пір, поки місцеві органи влади не почнуть докладати значних зусиль щодо забезпечення місцевих бюджетів власними доходами.

Головне завдання місцевих органів влади на шляху до розвитку ефективної децентралізованої фінансової системи — це впровадження адресної допомоги саме тим, хто її потребує. Держава допомагає коштами – місцеві органи влади сприяють їх ефективному використанню. Дослідження останніх років показали, що місцеві органи влади мають кращі можливості для ефективного розподілу бюджетних коштів у порівнянні з центральними. Таким чином, успіх у досягненні справедливості в програмах допомоги депресивним територіям передбачає співпрацю органів державної та місцевої влади. При цьому державі надається більше функцій моніторингу з метою контролю над ефективністю розподілу бюджетних коштів.

Органічно доповнює принцип справедливості в моделі фінансової децентралізації принцип субсидіарності, що виражається в передачі державою ряду фінансових повноважень на нижчі щаблі управління. Цей принцип поширюється також і на фінансові відносини громадських і урядових структур. Органи державної влади повинні втручатися у вирішення соціально-економічних проблем регіонів тоді, коли це не в змозі зробити місцеві громадські або місцеві урядові структури. Доцільно відзначити, що принцип субсидіарності досить активно використовується в сучасній Європі для створення моделі суспільних і економічних взаємин між країнами Європейського Союзу

З принципу субсидіарності логічно випливає принцип відповідності обсягу фінансових ресурсів органів влади тим функціям і повноваженням, які за

ними закріплені. Адже неправомірно було б вимагати від органів влади виконання ними певних дій без наявності відповідної фінансової бази.

Разом з тим навіть чітке дотримання принципів фінансової децентралізації не гарантує бюджетних диспропорцій на регіональному рівні. Для усунення подібних диспропорцій концепція фінансової децентралізації пропонує урядам країн використовувати так звані рівноважні гранти (трансферти). Як приклад можна навести досвід В'єтнаму, де в найбідніших провінціях податкові надходження на душу населення становлять лише 9% відповідного показника в багатих провінціях, 59% витрат бідних провінцій — це трансфертні платежі. У великих країнах, таких як Австралія, Канада та Німеччині — існує також система рівноважних грантів, яка гарантує мінімальний рівень необхідних бюджетних витрат на душу населення незалежно від фінансових показників регіону. Аналогічні підходи для досягнення горизонтальної справедливості використовуються і в інших країнах, де існує значна диференціація в рівнях фінансування адміністративно-територіальних одиниць. Єдина проблема, пов'язана з використанням системи рівноважних грантів, полягає в тому, що ця система створює передумови для спотворення економічних стимулів низових органів влади. Зокрема, маючи певні гарантовані доходи від держави у вигляді трансфертів, регіональні та місцеві органи влади втрачають стимули до ефективної фінансової політики на власній території. Більш того, вони стають зацікавленими в недооцінці своєї податкової бази або навіть навмисному приховуванні свого податкового потенціалу з метою максимізації фінансової допомоги з боку держави.

Таким чином, впровадження політики фінансової децентралізації має стати найважливішим чинником протидії зовнішнім викликам, стабілізації соціально-економічної ситуації та виходу регіонів країни зі стану фінансової нестійкості. Грамотна політика фінансової децентралізації сприятиме подоланню протиріч між різними рівнями влади по вертикалі, організації ефективних взаємовідносин між державою та органами місцевої влади. Це дозволить здійснити комплекс заходів політичного, правового та організаційно-управлінського характеру, створити нову ефективну систему міжбюджетних відносин і значно знизити залежність формування бюджетних ресурсів від центральних органів влади.

AZƏRBAYCAN GÜCLÜ İQTİSADI POTENSİALI OLAN QALIB ÖLKƏDİR!

Bayramova Şəfiqə Mərdan qızı
Elmi rəhbər: Namazova Aynur Məhəmməd qızı
Mingəçevir Dövlət Universiteti

Ötən əsrin 90-cı illərin əvvəllərində ağır problemlər içərisində boğulan ölkəmiz dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında dirçəlməyə başladı, bütün sferalarda çevik islahatlar aparıldı, sabitlik təmin edildi, dövlət proqramları qəbul olundu, bazar iqtisadiyyatı formalaşdı, mülkiyyət münasibətlərində köklü